

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Liseye

HOŞ GELDİN

FELSEFE

Yaz Etkinlikleri Kitabı

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

Ön Söz

Sevgili Öğrenci Dostlarımız,

Liseye hoş geldiniz...

Yeni bir eğitim kademesine eriştiğiniz bugünlerde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü olarak sizlere faydalı olabilmek amacıyla yola çıktık.

Liseye başlamak; hayatınızda yeni bir aşamaya ulaşmak, yeni bir heyecanla yeni hedeflere doğru yol almak demek. Birlikte geçireceğimiz dört yıl, belki de hayatınızın geri kalanının şekillenmesinde önemli bir zaman dilimi olacak. Çünkü bu dört yıl, sadece akademik anlamda kendinizi geliştireceğiniz bir süreç değil, aynı zamanda fiziki yapınızın, karakterinizin, yeteneklerinizin, zevklerinizin, inanç ve düşüncelerinizin kısaca bir "insan" olarak tüm yetkinlik alanlarınızın şekilleneceği, giderek son hâlini alıp kemikleşeceği bir döneme kaynaklık etmekte. İşte bu nedenle sizlere artık "çocuklar" yerine "arkadaşlar", "genç dostlarımız" diye hitap ediyoruz.

Sizden en büyük beklentimiz; bu dört yıllık süreci sadece bir üst eğitim kurumu olan üniversiteye gitmek üzere kurgulamanız değil, bununla beraber iyi bir evlat, vefalı bir arkadaş, candan bir komşu, bilinçli bir vatandaş en güzel ifadeyle "insan" olmak için kendinizi geliştirmeniz.

9. sınıfta okula, öğretmenlere ve çevreye uyum sağlamanızın yanında akademik farkındalığınızın sağlanması da önemli. Bu bağlamda 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtildiği üzere Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan yurttaşlar olmanızı; kendinizi mutlu kılacağınız ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmanızı sağlamak için hazırladığımız "Hoş Geldin" kitapçıklarımızda 9. sınıftan başlayarak 10, 11 ve 12. sınıflarda derslerinizin neler olduğu, sınıf bazında hangi ünitelerin yer aldığı hakkında bilgi verilmiştir. Bu derslerin amaçlarını, derslere nasıl çalışmanız gerektiğini anlatırken hazır bulunuşluk düzeyinizi de göz önünde bulundurarak kitapçıklarımızı çeşitli uygulamalarla renklendirmeye çalıştık. Kısa da olsa kitapçıktaki bilgiler, aklınızdaki soruların cevabını bulmanıza yardımcı olacak; kendinize güvenerek liseye başlamanızı sağlayacaktır.

Hayatınızın bu yeni aşamasının güzelliklerle, başarılarla dolu; hedeflerinize ulaşmanızı sağlayacak güvenli bir yol olması dileklerimizle...

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Dersin Amaçları

Merhaba sevgili öğrenciler,
Ortaöğretime adım attığınız bu yıl, sizleri ilk kez 10. sınıfta göreceğiniz ve 11. sınıfta da görmeye devam edeceğiniz bir dersle tanıştırmak istiyoruz: Felsefe...
Dersimizin adını gündelik yaşamda duymuş olmalısınız. Ancak öğrenim hayatınızda ilk kez karşılaşacağınız bir ders olarak "Felsefe ne anlama gelmektedir?", "Dersimizin amaçları nedir?", "Dersimiz hangi içeriklere sahiptir?", "Felsefeye nasıl çalışılmalıdır?" gibi soruların cevaplarını ve örnek etkinlikleri bu çalışmamızda bulabileceksiniz.

FELSEFE NEDİR?

Felsefe kelime anlamı olarak "bilgelik sevgisi" demektir. Bilginin peşine düşmek, onu aramak, düşüncelere, kavramlara açıklık getirmek; sorular sormak ve fikirleri gözden geçirip varlık, bilgi ve değerler üzerinde bir görüşe varma çabasıdır.

"Filozof, hiçbir düşünce coğrafyasının vatandaşı olamaz."
Wittgenstein

FİLOZOF KİMDİR?

Filozof, evreni, hayatı, insanı sorgulayan; düşüncelerini birbiriyle tutarlı biçimde dile getiren, ele aldığı sorularla yeni bakış açıları geliştirebilen kişilerdir. Filozofların en önemli özellikleri eleştirel düşünmeleri, özgün fikirler öne sürmeleri ve sordukları sorularla yeni arayışlara kapı aralamalarıdır.

Felsefenin alanının geniş olmasından dolayı filozofların birbirinden farklı felsefe tanımlarına rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları şöyledir:

Felsefe, düşünme yoluyla idealların (formların) bilgisini kavramadır. (Platon)

Felsefe, bilgelik üzerine bir araştırmadır. (R.Descartes)

Felsefe, ilk ilkelerin ve varlığın nedenlerinin bilgisidir. (Aristoteles)

Felsefe, kendini akla dayanan nedenlerle geçerli kılmak ve haklı çıkarmak iddiasındaki zihinsel etkinliktir. (I. Kant)

Felsefe, var olmaları bakımından varlıkların bilinmesidir. (Fârabî)

Felsefe yapmadaki amacımız, yaşamımızı ve deneyimlerimizi anlamak ve önceliklerimiz açısından değerlendirebilmektir. (J.P. Sartre)

Felsefe, insanın kendini tanımasıdır. (El-Kindi)

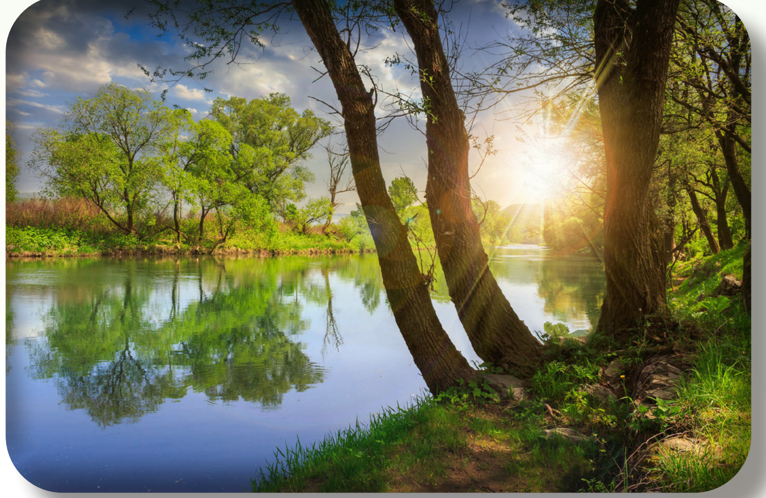

Felsefe; bütün "var olan" şeylerin ortak olan, birleştirici olan niteliğini ortaya koymaya çalışmaktır. (Takiyettin Mengüşoğlu)

NEDEN FELSEFE?

Felsefe insanın, varlığın, evrenin, hayatın neliği ve anlamı, değerler sorunu, bilginin güvenilirliği, egemenliğin kaynağı, sanatın amacı ve değeri gibi konulardaki temel sorular hakkında sorgulayıcı eleştirel, yaratıcı ve bütüncül düşünmeyi içerir.

Sorgulama yapabilen, farklı fikirlere saygı duyan, tartışma kültürü edinen, özgün, bağımsız, eleştirel ve mantıklı düşünme ile yorumlama yeteneğine sahip, insan düşüncesindeki değişim ve gelişimin farkında olan bireyler yetiştirilmesinde ve bu nitelikleri taşıyan bireylerden meydana gelen bir toplum oluşturulmasında felsefe eğitimi ve öğretiminin önemli bir yeri vardır.

Felsefe dersi ile sizlerin insan, bilgi ve yaşanılan dünya ile ilgili sorular sormanız, bu sorulara ilişkin düşünme ve akıl yürütmeye dayalı cevaplar arayarak oluşturduğunuz düşüncelerinizi sözlü ve yazılı bir şekilde ifade edip, tutarlı, temellendirilmiş ve güncel hayatla ilişkilendirilmiş bir şekilde düşünmeniz beklenmektedir.

FELSEFE DERSİNİN AMAÇLARI

- Felsefi terminoloji hakkında bilgi sahibi olmanız,
- Felsefenin cevap aradığı temel sorulara karşı farkındalık geliştirmeniz,
- Felsefi akıl yürütme becerilerini kullanarak felsefi sorulara verilen cevapları değerlendirmeniz,
- İnsan düşüncesinin felsefe tarihi boyunca ortaya koyduğu problemleri ve bunlara ilişkin çözümleri ana hatları ile kavramanız,
- Felsefenin temel sorularına filozofların ve felsefi yaklaşımların verdikleri cevapları analiz etmeniz,
- Felsefenin diğer disiplin alanlarıyla ilişkisini kavramanız,
- Felsefenin güncel hayatla ilişkisini, bireysel ve toplumsal rolünü kavramanız,
- Tartışma kültürünü geliştirebilmeniz,
- Düşüncelerinizi ifade ederken kavramları doğru ve yerinde kullanabilmeniz,
- İfade ettiğiniz düşüncelerin tutarlı ve temellendirilmiş olmasına özen göstermeniz amaçlanmaktadır.

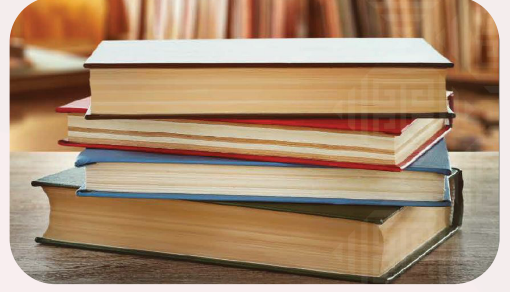
Neler Öğreneceğim?

10. Sınıf

1. ÜNİTE: FELSEFEYİ TANIMA

Bu ünitede;

- Felsefenin anlamını,
- Felsefi düşüncenin özelliklerini,
- Felsefenin insan ve toplum hayatı üzerindeki rolünü açıklamayı öğreneceksiniz.

2. ÜNİTE: FELSEFE İLE DÜŞÜNME

Bu ünitede;

- Düşünme ve akıl yürütmenin temel kavramlarını,
- Düşünme ve akıl yürütmede dili doğru kullanmanın önemini açıklamayı,
- Bir konuyla ilgili felsefi sorular oluşturmayı,
- Felsefi bir görüşü veya argümanı sorgulamayı öğreneceksiniz.

3. ÜNİTE: FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ

Bu ünitede aşağıda yer alan felsefeye ait disiplinlerin temel konularını ve problemlerini öğreneceksiniz.

- Varlık felsefesi
- Bilgi felsefesi
- Bilim felsefesi
- Ahlak felsefesi
- Din felsefesi
- Siyaset felsefesi
- Sanat felsefesi

4. ÜNİTE: FELSEFİ OKUMA VE YAZMA

Bu ünitede;

- Felsefi bir metni analiz etmeyi,
- Verilen konu hakkında alternatif görüşler geliştirmeyi,
- Bir konu hakkında felsefi bir deneme yazmayı,
- Felsefi akıl yürütme becerilerini diğer alanlarda kullanmayı öğreneceksiniz.

Neler Öğreneceğim?

11. Sınıf

1. Ünite: MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesi
- Felsefenin Ortaya Çıkışı
- MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri
- MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Filozoflarının Felsefi Görüşlerinin Analizi
- MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesinin Düşünce Ve Argümanlarını Değerlendirme

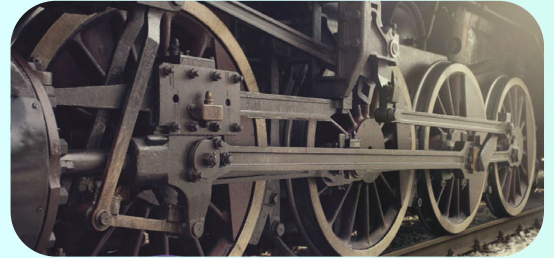
2. Ünite: MS 2. Yüzyıl-15. Yüzyıl Felsefesi
- MS 2. Yüzyıl-MS 15. Yüzyıl Felsefesinin Ortaya Çıkışı
- MS 2. Yüzyıl-MS 15. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri
- MS 2. Yüzyıl-MS 15. Yüzyıl Filozoflarının Felsefi Görüşlerinin Analizi
- MS 2. Yüzyıl-MS 15. Yüzyıl Felsefesinin Düşünce Ve Argümanlarını Değerlendirme

3. Ünite: 15. Yüzyıl-17. Yüzyıl Felsefesi
- 15. Yüzyıl-17. Yüzyıl Felsefesinin Ortaya Çıkışı
- 15. Yüzyıl-17. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri
- 15. Yüzyıl-17. Yüzyıl Filozoflarının Felsefi Görüşlerinin Analizi
- 15. Yüzyıl-17. Yüzyıl Felsefesinin Düşünce Ve Argümanlarını Değerlendirme

4. Ünite: 18. Yüzyıl-19. Yüzyıl Felsefesi
- 18. Yüzyıl-19. Yüzyıl Felsefesinin Ortaya Çıkışı
- 18. Yüzyıl-19. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri
- 18. Yüzyıl-19. Yüzyıl Filozoflarının Felsefi Görüşlerinin Analizi
- 18. Yüzyıl-19. Yüzyıl Felsefesinin Düşünce Ve Argümanlarını Değerlendirme

5. Ünite: 20. Yüzyıl Felsefesi
- 20. Yüzyıl Felsefesinin Ortaya Çıkışı
- 20. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri
- 20. Yüzyıl Filozoflarının Felsefi Görüşlerinin Analizi
- 20. Yüzyıl Felsefesinin Düşünce Ve Argümanlarını Değerlendirme
- 20 Ve 21. Yüzyıl Felsefecileri Ve Yaşadıkları Coğrafya

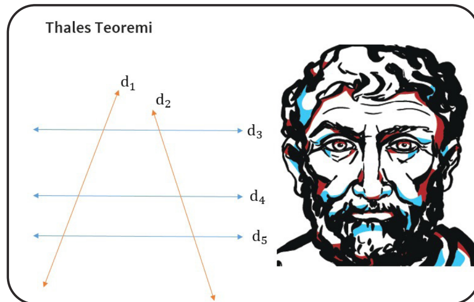
Bunları Biliyor muydunuz?

1. Anadolu'da yaşamış pek çok filozof vardır. Örneğin;

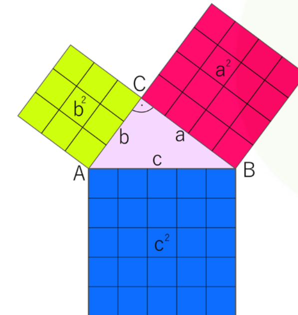
1	Thales Anaksimandros Anaksimenes	Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos) Aydın/Didim (Miletos)
2	Anaksagoras Herakleitos Ksenofanes	İzmir/Urla (Klazomenai) İzmir/Selçuk/Efes (Ephesos) İzmir/Menderes/Değirmendere (Kolofon)
3	Epiktetos	Denizli/Pamukkale (Hierapolis)
4	Diogenes	Sinop (Sinope)
5	Lukianos	Adıyaman/Samsat (Samosata)
6	Aristoteles Kleanthes	Çanakkale/Ayvacık (Asos) Çanakkale/Ayvacık (Asos)

2. İlk Çağdaki filozofların çoğu aynı zamanda bir bilim insanıdır.

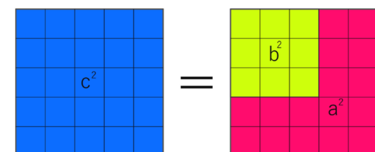

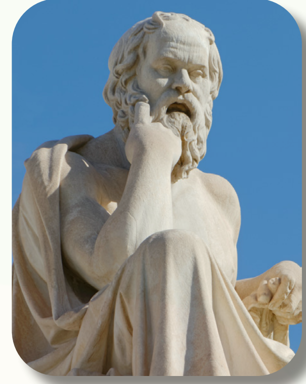
3. Thales (Tales), bugün geometride kullandığımız Thales teoremini bulmuş ve güneş tutulmasının olacağını önceden tahmin etmiştir.

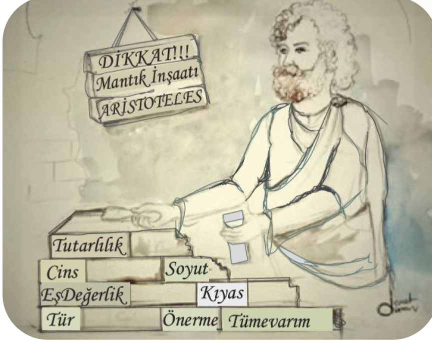
4. Geometrinin temel problemlerinden biri olan Pisagor teoremini bulan ünlü Yunan düşünürü Pythagoras (Pisagor) dur.

Bunları Biliyor muydunuz?

5. “Kendini bil” çağrısının ilk örneğine Antik Yunan düşünürü Sokrates’te rastlarız.

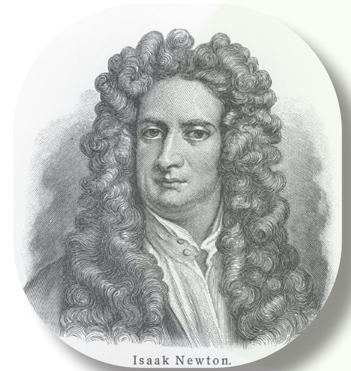
6. Antik Yunan düşünürü Aristoteles ilk canlı sınıflamasını yapmıştır ve mantık biliminin kurucusu olarak kabul edilir.

7. Tasavvuf düşünürleri olan Mevlânâ, Yûnus Emre ve Hacı Bektâş Velî’nin görüşleri ahlak felsefesinde önemli bir yer tutar.

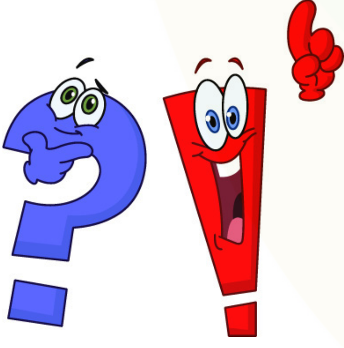
8. “Düşünüyorum o halde varım” sözüyle de bilinen Descartes (Dekart) analitik geometrinin kurucusu ve 17. yüzyılın en önemli filozoflarından biridir.

9. Kopernik, Galileo, Newton gibi tarihe damgasını vurmuş bilim insanlarının felsefeye önemli katkıları olmuştur.

10. Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi gibi tüm dünyayı etkileyen olayların gerçekleşmesinde Batılı Aydınlanma filozoflarının büyük bir etkisi olmuştur.

FELSEFE DERSİNE NASIL ÇALIŞMALIYIM?

- Felsefe dersi soyut düşünebilme, konulara eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşabilme, ele alınan sorularla tartışma ve akıl yürütebilme becerilerine yönelik bir derstir. Ortaya atılan fikirlerin gerekçelendirilmesi, örneklerle açıklanması ve temellendirilmesi çok önemlidir. Bunun için felsefi kavramlara hakim olmak gerekir. Bir felsefe sözlüğünden kavramların anlamlarını öğrenebilir, bunları not edebilir ve ders içi etkinliklerde bu kelimeleri kullanabilirsiniz.
- OGM Materyal sitemizdeki projeler sekmesinde yer alan “Canlı Felsefe Sözlüğü” ile bu kavramların anlamlarını açık ve sade bir anlatımla akademisyenlerden dinleyebilirsiniz.
  https://ogmmateryal.eba.gov.tr/felsefe-sozlugu
- Düzenli not tutmak, sınıf içi tartışmalara katılmak, soru sormak, kendi fikirlerinizi tutarlı bir biçimde dile getirmek, felsefi içerikli eserlerle okumalar yapmak felsefe dersinde başarınızı artıracaktır.
- Merak etmek ve bilginin peşine düşmek felsefe için vazgeçilmezdir. Örneğin bir filozof olan Thales ile ilgili "Kimdir?, nerede yaşamıştır, neler yapmıştır, felsefe dünyasına katkısı nedir?" ya da "Felsefe bilim midir? Olması gerekir mi?" gibi sorular sorarak merak ettiğiniz bilgilerin peşine düşebilir ve öğrenme yaşantınızı zenginleştirebilirsiniz. Böylece “felsefe yapma”ya da adım atmış olabilirsiniz.
- Bir coğrafya atlasından yararlanarak filozofların yaşadıkları yerleri tanıyabilirsiniz.
- Kendinize bir okuma listesi yapabilirsiniz.
- Her yıl düzenlenen Felsefe Olimpiyatlarında dereceye giren öğrencilerin makalelerini okuyabilirsiniz.
- Romanlar, hikâyeler, şiirler, şarkılar, deyimler, atasözleri, mimari eserler, günlük konuşmalar, TV programları, gazeteler, dergiler, belgeseller, filmler, sosyal medya, vb. kaynaklardan günlük yaşamınızda felsefenin izlerinin peşine düşebilir, felsefi fikirler bulabilirsiniz.
- İlk derslere hazırlık için Nermi Uygur’un “ Bir Felsefe Sorusu Nedir?” isimli makalesini okuyabilirsiniz.
- Şu sorular üzerinde düşünebilirsiniz:
  - “Zaman nedir?” sorusu mu yoksa “Okula zamanında yetiştin mi? sorusu felsefe ile ilgilidir?
  - “Varlık var mıdır?”, “Doğru bilgi mümkün müdür?", “Bilimin değeri nedir?”, “İyi ve kötünün ölçütü nedir?", “Ben kimim?”, "İdeal devlet düzeni olabilir mi?”, “Güzel nedir?"

FELSEFENİN ANLAMI VE DOĞUŞU

Felsefe (philosophia), sevmek (philia) ve bilgelik (sophia) sözcüklerinin birleşiminden türemiştir ve 'bilgelik sevgisi' anlamına gelir.

Felsefenin tek bir tanımı yoktur. Ne kadar filozof varsa o kadar farklı felsefe tanımı vardır. Birbirinden farklı birçok felsefe tanımı olmasının nedeni problem alanının genişliğidir. Bir felsefe tanımı yapmak gerekirse; felsefe, insanın akıl ve düşünme yoluyla sorunları veya gerçekliği kavramaya yönelip dünyayı ve kendi varoluşunu anlamaya çalışan bütüncül bir bakış açısı oluşturmak anlamına gelir.

Düşüncelerini tutarlılık içinde dile getiren ve bu düşüncelere dayalı felsefi sorular sorabilen kimselere filozof denir.

Felsefenin sorgulama, merak etme, şüphe duyma, hayret etme, yığılımlı ilerleme, eleştirel, refleksif, rasyonel, sistemli, tutarlı ve evrensel olma özellikleri vardır.

Felsefi düşünce, Antik Yunan'da sistematik bir hâle gelmiştir. İlk Çağ medeniyetlerinden Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerinin de felsefi düşüncenin oluşum ve gelişiminde etkisi olmuştur.

Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Anaksagoras, Herakleitos, Ksenofanes, Epiktetos, Diogenes, Lukianos, Aristoteles, Kleanthes MÖ 6-MS 2. Yüzyılda Anadolu'da yaşamış filozoflardır.

Felsefe tarihi Thales ile başlar. Çünkü ilk defa 'Evrenin ana maddesi nedir?' sorusunu soran ve buna sistemli, akla dayalı bir yanıt veren düşünür Thales'tir.

Ana madde (arkhe) problemi felsefe tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu soruya cevap arayan filozoflara doğa filozofları adı verilir.

Felsefe terimini ilk kullanan düşünür Pythagoras'tır (Pisagor).

BİLGİ FELSEFESİ (EPİSTEMOLOJİ)

Bilgi, özne ile nesne arasında kurulan bağ sonucu elde edilen üründür. Bilginin oluşması için bir süje (özne, zihin) ve süjenin yöneldiği bir ya da birden çok obje (nesne) olması gerekir.

Sujenin yöneldiği obje ile ilgili açıklamalar bilgiyi oluşturur. Bu açıklamalara dayalı olan bilgi doğru olabildiği gibi yanlış da olabilir.

Gerçeklik; nesne, durum veya olayların varlığını belirten bir kavramdır. Doğruluk ise yargıların ya da bilginin gerçeğe uygunluğu ile ilgili bir kavramdır.

- Felsefede insan bilgisini, bu bilginin olanağını, sınırlarını ve kaynağını araştıran disipline epistemoloji ya da bilgi felsefesi denilmektedir.
- Doğru bilgi mümkün müdür? sorusuna farklı yanıtlar veren iki yaklaşım ortaya çıkmıştır: Septisizm ve Dogmatizm.

Septisizm (şüphecilik), insan zihninin kesin bilgilere ulaşamayacağını, kesin ve doğru bilginin olanaklı olmadığını ve insanın görünüşlerin ötesine geçerek, gerçekliğin kendisine de ulaşamayacağını savunur.

Dogmatizm, «Doğru bilginin mümkün olduğunu» savunan yaklaşımdır.

Bilginin hangi kaynağa dayalı olarak elde edildiği ve hangi kaynağa dayalı bilginin daha kesin ve güvenilir olduğu konusunda filozoflar farklı görüşler öne sürmüştür.

Bilginin Kaynağı ile ilgili görüşler;

- **Rasyonalizm (Akılcılık):** Bilginin kaynağının akıl olduğunu ve doğru bilginin ancak akılla elde edileceğini söylerler.

- **Empirizm (Deneycilik):** İnsan zihni doğuştan boş bir levha (tabula rasa) gibidir ve insanın zihni deneyimi sayesinde bilgiyle dolmaya başlar.

- **Kritisizm (Eleştiri Felsefesi):** Bilginin kaynağının ne sadece akıl ne de sadece deney olduğunu savunan yaklaşımdır. Bilginin kaynağı hem akıl hem de deneydir.

- **Entüisyonizm (Sezgicilik):** Doğru bilgiye özel bir yeti olan sezgi ile ulaşılabilir.

BİLİM FELSEFESİ

Bilim ile felsefenin varlığa bakışları farklıdır. Her bilim dalı varlığı kendi alanına göre ele alırken, felsefe bir bütün olarak 'varlık' konusuna yönelir. Bilimler, varlığın var olup olmadığını tartışmaz. Ancak felsefe, 'Varlık var mıdır?' sorusunu sorar. Matematik ve mantık hariç bilimler somut ve olgusal alanı ele alır. Felsefe ise olgusal, olgusal olmayan, somut ve soyut tüm varlık alanı ile ilgilidir. Bilimler, deney gözlem aracılığı ile tekrarlanabilen genel bilgilere ulaşmaya çalışır. Felsefe ise akıl yürütme, görüş oluşturma ve temellendirme yoluyla bilgiye ulaşmaya çalışır.

VARLIK FELSEFESİ (ONTOLOJİ)

- Felsefenin ortaya çıkışındaki temel problem varlıktır. 'ilk felsefe' olarak bilinen varlık felsefesi var olanın nitelikleri, oluşu, özü ve değişimi gibi problemlere cevap arar.
- İlk nedenlerin ve değişmeden kalan varlıkların özünü konu edinen ***metafiziğin*** sözcük anlamı "fizik ötesi"dir.
- Varlık felsefesinde iki tür varlıktan bahsedilebilir. Bunlar real (gerçek) varlıklar ve ideal (düşünsel) varlıklardır.

Real (gerçek) varlık: İnsan zihninden bağımsız olan, duyu organları ile algılanabilen, zaman ve mekanda olan varlıklardır.

İdeal (düşünsel) varlık: Dış dünyada yer almayan, duyumsanamayan, insan zihnine bağlı olan varlıklardır.

Varlığın olup olmadığı problemi iki başlık altında toplanabilir: Nihilizm (Hiççilik) ve Realizm (Gerçekçilik).

Nihilizm, gerçek anlamda 'var' denilebilecek bir varlığın olmadığını savunan akımdır.

Realizm, varlığın var olduğunu kabul eden yaklaşımdır.

Varlık felsefesinin temel problemlerinden varlığın niceliği sorunu varlığın kaç tözden meydana geldiği ile ilgilidir.

Töz, bütün varlıkların, değişimlerin, oluşumların temelinde olan ancak kendisi başka bir şey tarafından meydana getirilmemiş olandır.

AHLAK FELSEFESİ

Ahlak Felsefesi (Etik), felsefenin ahlakla ilgilenen, ahlaki ilkeler üzerine düşünceler yürüten dalıdır.

Ahlak felsefesinin bazı temel kavramları:

İyi: Ahlaki olarak yapılması beklenen eylemlerdir.

Kötü: Ahlaki olarak yapılmaması gereken davranışlardır.

Özgürlük: Kişinin akıl ve iradesiyle bir davranışı bilinçli olarak seçebilmesidir.

İrade: İnsanın doğal eğilimleri karşısında karar verebilme yetisidir.

Sorumluluk: Bireyin ahlaki olarak davranışlarının sonuçlarını üstlenebilmesidir.

Ahlaki eylem: Ahlaki açıdan iyi ya da kötü olarak değerlendirilebilen eylemlerimizdir.

DİN FELSEFESİ

Felsefenin dine yönelmesiyle onun bir alt dalı olarak din felsefesi ortaya çıkmıştır. Din felsefesi, dini konu edinir, dinin temellerini ve öğelerini ele alır. Kısaca din hakkında düşünme ve açıklamadır.

Tanrı'nın Varlığı Hakkındaki Bazı Görüşler:

Teizm: Evrenin yaratıcısının Tanrı olduğunu ve Tanrı'nın doğrudan ya da dolaylı müdahale ederek dini oluşturduğunu belirtir.

Deizm: Teizm gibi evrenin yaratıcısı olarak Tanrı'yı görür. Ancak deizm, Tanrı'nın evreni yarattıktan sonra ona müdahale etmediği görüşündedir.

Politeizm: Birden çok Tanrı olduğunu ileri süren görüştür.

SİYASET FELSEFESİ

Siyaset, yönetmek ve idare etmek anlamına gelmektedir. Birey-toplum, birey-devlet ilişkileri, devlet yapısı, iktidar, yönetim şekli, adalet, eşitlik, özgürlük, ideoloji vb. insanların toplumsal yaşamını etkileyen her olgu ve kavram siyasetin bir parçasıdır.

Siyaset Felsefesinin Bazı Temel Kavramları

Birey: Bir toplumun üyesi olan, belirli hakları olan insandır.

Toplum: Temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelmiş, ortak bir kültürü paylaşan insanların oluşturduğu topluluktur.

Devlet: Toplum üzerinde yönetim ve denetim gücüne sahip siyasi örgütlenme biçimidir.

İktidar: Halkı yönetme gücüne sahip olan kişi ya da gruplardır.

Hak: Hukukun bireylere tanıdığı yetkidir.

Hukuk: Toplum içerisinde uyulması zorunlu kurallar sistemidir.

Yasa: Bireylerin ilişkilerini ve davranışlarını düzenleyen yazılı kurallardır.

SANAT FELSEFESİ

Sanat felsefesi; sanatın ne olduğunu sorgulayan, sanatçının etkinliğini inceleyen felsefe dalıdır. Sanatı tüm yönleriyle ele alan felsefi bir disiplindir.

Estetik ve Sanat Felsefesi;

Estetik, güzelliği konu edinir. Her tür güzel estetiğin konusu içine girebilir.

Sanat felsefesi sadece sanattaki güzelliği inceleme konusu yapar. Bu açıdan estetik, sanat felsefesini de kapsayan daha geniş bir alandır. Sanat felsefesi estetiğin bir alt dalıdır.

MÖ 6. YÜZYIL- 20. YÜZYIL ARASINDA YAŞAMIŞ BAZI FİLOZOFLAR

MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL

Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Herakleitos, Parmenides, Demokritos, Sokrates, Platon, Aristoteles...

2. YÜZYIL-15. YÜZYIL

Anselmus, Augustinus, A. Thomas, Fârâbî, İbn Sînâ, Gazâlî, İbn Rüşd...

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL

Machiavelli, F. Bacon, T. Hobbes, R. Descartes, Spinoza, J. Locke...

18. YÜZYIL-19. YÜZYIL

D. Hume, J. J. Rousseau, I. Kant, Bentham, F. Hegel, A. Comte, Marx, Nietzsche...

20. YÜZYIL

Husserl, Bergson, Russell, Hartmann, Wittgenstein, Sartre...

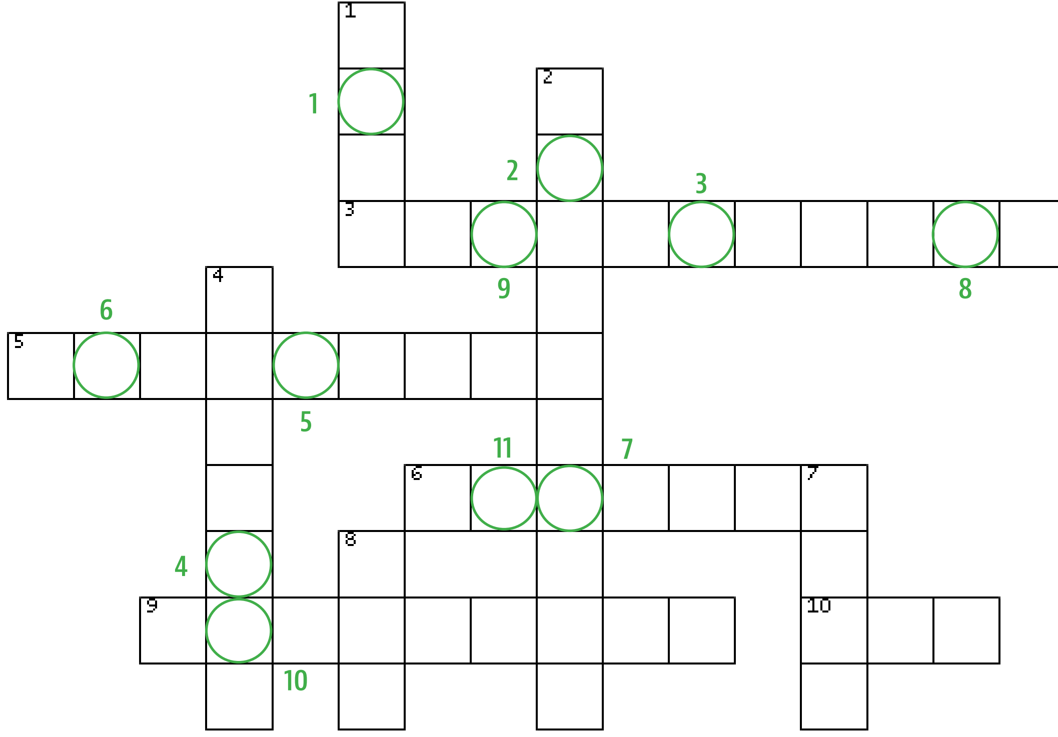
Sevgili Öğrenciler;

Dersimizle ilgili fikir edindiniz. "Dersin Amaçları" bölümünde dersin hedeflerini, "Neler Öğreneceğim?" bölümünde dört yıl boyunca neler öğreneceğinizi ve "Nasıl Çalışmalıyım?" bölümünde bu derse nasıl çalışmanız gerektiğini sizlere anlatmaya çalıştık.

Şimdi de hazırladığımız etkinlikleri ilköğretim bilgilerinizi ve yorum gücünüzü kullanarak yapmanızı istiyoruz. Eşleştirme, boşluk doldurma ve bulmaca etkinliklerimizle, çoktan seçmeli sorularımızla bilgilerinizi sınayacak ve hatırlayacak; açık uçlu sorularla yorum yapma gücünüzü ortaya koyacaksınız. Kısacası bu etkinliklerle eğlenerek önceki bilgilerinizin yeterliliğini ölçebilir, eksik bilgilerinizi tamamlamak için harekete geçebilirsiniz.

Hayatın tamamının bir öğrenme süreci olduğunu aklınızdan çıkarmadan her yeni bilgiyi merak ve heyecanla karşılayacağınız keyifli bir öğrenim hayatı diliyoruz.

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

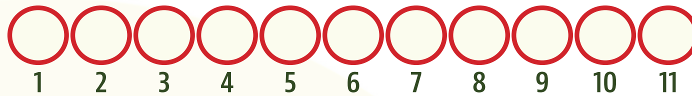
SOLDAN SAĞA

3. Ahlaki açıdan iyi ya da kötü olarak değerlendirilebilen eylemlerimizdir.
5. Birden fazla Tanrı olduğunu kabul eden yaklaşım.
6. Her tür güzeli konu edinen alan.
9. Fizik ötesi
10. Bütün varlıkların, değişimlerin, oluşumların temelinde olan ancak kendisi başka bir şey tarafından meydana getirilmemiş olandır.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Bireylerin ilişkilerini ve davranışlarını düzenleyen yazılı kurallardır.
2. Pratikte işe yarayan bilginin doğru olduğunu savunan yaklaşım.
4. Bir toplumu yönetmek idare etmek
7. Bireylerden ahlaki olarak yapılmaması beklenen, onaylanmayan davranışlardır.
8. Hukukun bireylere tanıdığı yetkidir.

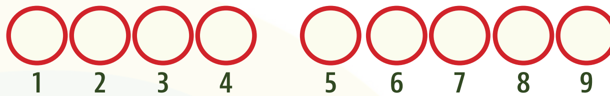
ANAHTAR KELİME

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Düşünür — FOOZFİL (2)
2. Eski Yunanca felsefe kelimesi — İİSPHPALHOO (5)
3. Özne ile nesne arasında kurulan bağdan doğan ürün — İGİBL
4. Sophia — KLLİEİBG
5. Soru sorarak gerçeğe ulaşma çabası — SLORUAAGM (1, 6, 7, 4)
6. Fizik ötesi — İZTKFEİMA (8)
7. Bilgi Felsefesi — LİPOJMOTEESİ
8. Varlık felsefesi — OOİJLNTO
9. Varlığın ana maddesi — AEHKR (3)
10. Felsefe tarihinde ilk filozof kabul edilen düşünür — HSETAL (9)
11. Felsefe terimini ilk kullanan düşünür — SRGAPHTOYA
12. Süje — ENZÖ

ANAHTAR KELİMELER

Eşleştirme

Kutucukların içindeki açıklamaları sayfanın sağ tarafında yer alan kavramlarla eşleştirip uygun olan harfleri kutucukların yanındaki yuvarlağın içine yazınız.

1 Bireylerden ahlaki olarak yapılması beklenen, onaylanan davranışlardır.

2 Bireyin kendi iradesiyle ve aklını kullanarak, bilinçli olarak davranışlarını seçebilme serbestliğidir.

3 İnsanın doğası gereği sahip olduğu isteklerinin karşısında karar verebilme yetisidir.

4 Bir insanın özgür iradesiyle yaptığı davranışlarının sonuçlarını üstlenebilmesidir.

5 Evrenin Tanrı tarafından yaratıldığını ve Tanrı'nın evrendeki düzene doğrudan ya da dolaylı müdahale ederek din oluşturduğunu savunan yaklaşımdır.

6 Temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelmiş, ortak bir kültürü paylaşan insanların oluşturduğu topluluktur.

7 Toplum üzerinde yönetim ve denetim gücüne sahip siyasi örgütlenme biçimidir.

Devlet A

İrade B

Toplum C

İyi Ç

Özgürlük D

Sorumluluk E

Teizm F

Aşağıda yer alan tabloyu inceleyerek soruların doğru cevabına karşılık gelen rakamları yazınız.

1 Hegel	2 Fârâbî	3 Locke
4 Anselmus	5 Platon	6 Husserl
7 Hobbes	8 Aristoteles	9 Descartes
10 Kant	11 Sartre	12 Sokrates

1. Yukarıdaki filozoflardan hangisi ya da hangileri MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyılda yaşamış filozoflardandır?

2. Yukarıdaki filozoflardan hangisi ya da hangileri 2. Yüzyıl-15. Yüzyılda yaşamış filozoflardandır?

3. Yukarıdaki filozoflardan hangisi ya da hangileri 15. Yüzyıl-17. Yüzyılda yaşamış filozoflardandır?

4. Yukarıdaki filozoflardan hangisi ya da hangileri 18. Yüzyıl-19. Yüzyılda yaşamış filozoflardandır?

5. Yukarıdaki filozoflardan hangisi ya da hangileri 20. Yüzyılda yaşamış filozoflardandır?

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri, verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Pythagoras	Etik	Bilgi	Thales	Töz
	Filozof	Bilgelik sevgisi	Doğruluk	
	Siyaset	Antik Yunan		

1. Felsefe kelime anlamı olarak .... anlamına gelir.

2. Felsefi düşünce, ... da sistematik bir hâle gelmiştir. İlk Çağ medeniyetlerinden Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerinin de felsefi düşüncenin gelişimine katkısı olmuştur.

3. Dünyaya sorgulayıcı bir gözle bakabilen, akla dayalı sorular sorup cevap arayan, düşüncelerini sistemli bir biçimde ortaya koyan kişilere .... adı verilir.

4. Felsefe terimini ilk kullanan düşünür .... dur.

5. İlk neden sorununu ortaya koyan, evrenin ana maddesinin ne olduğunu ilk soran ve buna akla dayalı sistemli bir yanıt veren ilk düşünür .... tir.

6. Ahlak felsefesi diğer adıyla .... felsefenin ahlakla ilgilenen, ahlaki ilkeler üzerine düşünceler yürüten dalıdır.

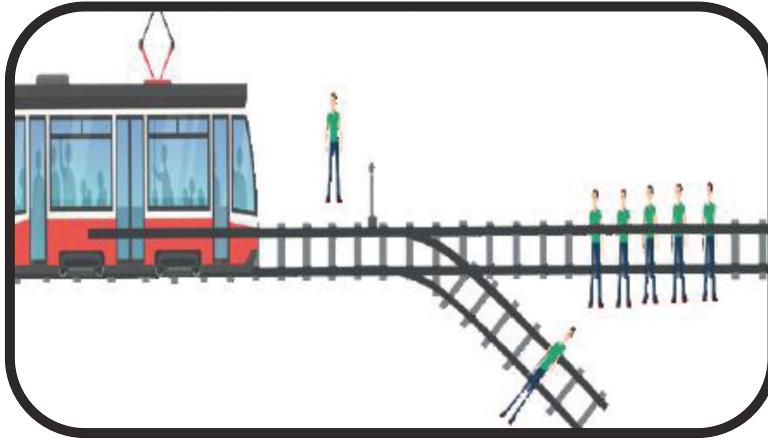
7. Düşünme sonucunda elde edilen ürünlere .... adı verilir. Bunun oluşması için bir süje (özne, zihin) ve süjenin yöneldiği bir ya da birden çok obje (nesne) olması gerekir.

8. .... yargıların ya da bilginin gerçeğe uygunluğu ile ilgili bir kavramdır.

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

"ETİK İKİLEM"

Felsefede etik ikilemler arasında olan Philippa Foot'un 1967 yılında geliştirdiği versiyonuyla "Tramvay Sorunu", hem ahlaki davranışın açıklanması hem de başka ikilemlerin geliştirilmesi ve pratik hayata çözüm önerileri sunulması bakımından dikkat çekicidir. İkilem genel olarak şöyledir: Şekilde de görüldüğü gibi bir tramvay raylara bağlanmış beş kişinin üstüne doğru gitmektedir. Bir yoldan bir yola geçilmesine yarayan makas kolunun yanındasınız. Kola dokunduğunuzda tramvay öteki yola geçecek. Tam o sırada o yolda raylara bağlanmış bir kişinin olduğunu fark ettiniz. Bir seçimde bulunmak zorundasınız. Ya hiçbir şey yapamayacaksınız ve tramvay beş kişiyi öldürecek ya da makas koluna dokunacaksınız, tramvay öteki yola sapacak ve bir kişiyi öldürecek. Ne yapardınız? Diğer bir deyişle etik olarak yapılması gereken doğru davranış hangisidir?

1. **Tramvay sorunu hangi ahlak görüşünü desteklemek için tasarlanmış olabilir? Görüşünüzü gerçek hayatta yaşanabilecek bir olay üzerinden açıklayınız.**

   ....
   ....
   ....
   ....

2. **Makas kolunun yanında bulunan kişinin beş kişi yerine bir kişiyi tercih ettiğini ve o kişiyle de arasında düşmanlık olduğunu düşünelim. Bu koşullarda yapmış olduğu seçimin etik olup olmadığını değerlendiriniz.**

   ....
   ....
   ....
   ....

Aşağıda yer alan anahtar kelimeyi, yasak kelimeleri kullanmadan açıklayınız. Kelimeyle ilgili felsefi soru ya da sorular oluşturunuz.

Anahtar Kelime

Siyaset

Yasak Kelimeler

- Yönetmek
- İktidar
- Toplum

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

Anahtar Kelime

Hak

Yasak Kelimeler

- Hukuk
- Adalet
- Yetki

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

Anahtar Kelime

Sanat Felsefesi

Yasak Kelimeler

- Estetik
- Güzel
- Duygu

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. Ç 2. D 3. B 4. E 5. F 6. C 7. A

YAPILANDIRILMIŞ GRİD

1- (5, 8, 12) 2- (2, 4) 3- (3, 7, 9) 4- (1, 10) 5-(6, 11)

BOŞLUK DOLDURMA

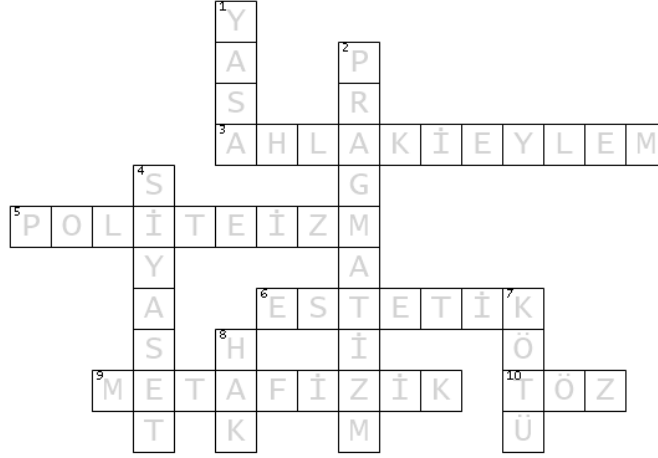
1. Bilgelik sevgisi
2. Antik Yunan
3. Filozof
4. Pythagoras
5. Thales
6. Etik
7. Bilgi
8. Doğruluk

BECERİ TEMELLİ

"ETİK İKİLEM"

1. Felsefede “iyi” ve “kötü” davranışı sonuçlarına göre değerlendirenler (faydacı filozoflar) beş kişinin ölmesindense bir kişinin ölmesini ahlaklı görürler. Tramvay sorunu bu anlayışı temellendirmek için tasarlanmıştır. Birçok insanın ölmemesi için uçağı tenha bir yere düşüren pilotun etik davrandığı söylenebilir.
2. Pragmatik anlayış savunulduğunda söz konusu davranış etik olarak nitelendirilebilir. Sonuçta beş kişiyi kurtarmıştır. Ancak ölümüne neden olduğu kişiyle arasında düşmanlık olması pragmatik anlayışın değerlendirmesini gölgede bırakır. Pragmatik anlayışa “Eğer düşmanlık yerine sevgi söz konusu olsaydı ne yapılması gerekirdi?” sorusu yöneltilebilir. Davranışta görelilik olması sorun yaratmaktadır. Dolayısıyla burada başka bir felsefe görüşü öne çıkar. Kant’a göre davranışın sonucuna değil davranışı yapanın niyetine bakmak gerekir.

BİL - BUL - ÇÖZ

Anahtar Kelimeler: ARİSTOTELES

KELİME AVI

FOOZFİL	F İ L O Z O F (2: O)
İİSPHPALHOO	P H İ L O S O P H İ A (5: S)
İGİBL	B İ L G İ
KLLİEİBG	B İ L G E L İ K
SLORUAAGM	S O R G U L A M A (1: S, 6: O, 7: R, 4: U)
İZTKFEİMA	M E T A F İ Z İ K (8: M)
LİPOJMOTEESİ	E P İ S T E M O L O J İ
OOİJLNTO	O N T O L O J İ
AEHKR	A R K H E (3: R)
HSETAL	T H A L E S (9: A)
SRGAPHTOYA	P Y T H A G O R A S
ENZÖ	Ö Z N E

S	O	R	U
1	2	3	4

S	O	R	M	A
5	6	7	8	9

MATERYAL VE İÇERİKLER

